ה. לכתחילה צריך ליטול כל האצבעות וכף היד, עד חיבור הפרק עם הזרוע. ואם אין לו מספיק מים כדי ליטול כל כף היד, יטול ידיו עד סוף קשרי אצבעותיו, ויברך "על נטילת ידים".

וביום הכפורים ובתשעה באב, יטול לכתחלה עד סוף קשרי אצבעותיו, ויברך "על נטילת ידים". [ראה חזו"ע תעניות עמ' רצ, שסא, ימים נוראים עמ' שי]. **ועיין עוד בילקו"י תעניות** (עמ' רנד), **וילקו"י ימים נוראים** (עמ' רמט).

Day 49

What area must be rinsed?

5) The ideal procedure is to pour the water over both sides of the entire hand and the fingers up to the wrist. If someone doesn't have enough water for that, it is sufficient to pour the water over the fingers and not on the palm of the hand. In either case, one may recite the blessing of *al netillat yadayim*.

On Yom Kippur and Tish'a Be'Av, one must pour the water on the fingers only and not over the palm. Even then, the blessing of *al netillat yadayim* is recited.[160] See the *Yalkut Yosef Ta'aniyot English Edition* (page 254) and *Yamim Nora'im English Edition* (page 249).

160. The *Shulhan Arukh* (613:2) ruled that on the morning of Yom Kippur one must perform *netillat yadayim* and recite the appropriate blessing, but one must pour the water over the fingers only and not over the palm. This is the ruling of the *Shibole Haleket* (#319) based on the *Poskim* who ruled that technically it is sufficient all year long to pour the water on the fingers only, but that it is a pious practice to pour it over the palms up to the wrists. On Yom Kippur and Tish'a Be'Av when it is forbidden to bathe altogether, therefore, one must pour water on the minimum area where it is needed.

According to the kabbalists, it is always necessary to pour the water on the hands up to the wrists to remove the harmful forces from the hands. The *Peri Etz Hayim* (Unit 5, *Berakhot* chapter 3) explains that on Yom Kippur the harmful forces are weaker and they are attached to the fingers only. On Tish'a Be'Av, the "evil spirit" controlling these forces feels overconfident and therefore does not maintain such a firm hold on people. Therefore, on those days it is sufficient to pour water on the fingers only. This explanation is cited by the *Ben Ish Hai* (*parashat Toledot* halakha 2) and the *Kaf Hahayim* Sofer (4:14).

The *Mishna Berura* (4:9) concurred with the ruling that if someone does not have enough water to perform *netillat yadayim* in the ideal manner he may pour the water on his fingers only and then recite the blessing of *al netillat yadayim*. This is the ruling of the *Shalme Tzibbur*, cited in the *Sha'are Teshuva*. This is likewise the ruling of the *Yalkut Yosef* (4:19) and the *Halakha Berura* (page 68).

When more water is available elsewhere

The *Kaf Hahayim* Sofer (4:3) stipulated that a person may rely on this leniency to pour water on the fingers only, but that this is true if he has very little water and no more water is available, as far as he knows, even at a distance. If more water is available at a distance, however, he should first perform *netillat yadayim* on his fingers with the water he has, but he must not recite the blessing. He must then go to the place where there is more water, repeat *netillat yadayim* up to his wrists, and then recite the blessing.

The *Ish Matzli'ah* (glosses on the *Mishna Berura*) commented that this would apply only if there is more water available within one's house. If no more water is available in the house and one would have to go somewhere else to find it, it is incorrect to postpone reciting the blessing for such a long time. Since it is technically possible to recite the blessing already after pouring water on his fingers, he should recite it now.

The *Yalkut Yosef* (page 321) cited the *Ish Matzli'ah* and concurred with it in practice.

***Netillat yadayim* for a meal**

The *Ben Ish Hai* (*parashat Shemini* halakha 15) ruled that if someone has little water and therefore performed *netillat yadayim* for a meal by pouring water on his fingers only, he must not recite the blessing of *al netillat yadayim*. Maran the Rishon Letziyon (*Halikhot Olam* Vol. I, page 325) disagreed with this and ruled that this person may recite the blessing since technically he has fulfilled the mitzvah according to Maran. Once the halakha is established that the mitzvah has been fulfilled, the rule is that the blessing may be recited as well. The principle of *safek berakhot lehakel* does not apply in such a case. See the *Yalkut Yosef Berakhot English Edition* (Vol. I, 158:16-18).

ו. לפי דעת רבותינו המקובלים, אחר הנטילה ג׳ פעמים בסירוגין כאמור, ישפשף הידים זו בזו ג׳ פעמים (כנזכר בדברי הרש״ש). **ובעת השפשוף יזהר שיהיו האצבעות זקופים לצד מעלה ולא יהיו כפופים.** [בן איש חי תולדות ה״ג]

ואחר השפשוף, לא יניח אצבעותיו כפופים למטה, אלא תכף ומיד יזקיף ידיו ואצבעותיו למעלה, ויגביהם עד הראש, ולפחות יגביהם עד כנגד הפנים, כי הפנים גם הם מכלל הראש, ויברך ״על נטילת ידים״ תכף ומיד כאשר ירים ויזקיף ידיו (כדי שלא תהיה הגבהת ידיו לבטלה, כנז׳ בזוה״ק שאסור להגביה ידיו ברקנ״א). ותהיינה ידיו גבוהות וזקופות עד שיסיים הברכה, דלכך מברכים ״על נטילת ידים״ שהוא לשון התנשאות, כמו וינטלם וינשאם, ואין מברכין ״על רחיצת ידים״.

ויזהר כשיגביה שתי ידיו כנגד הראש שיכניס קשרי הזרועות, שהם אצילי הזרועות לפנים מן הגוף (בסוד כל אחוריהם ביתה). גם צריך לפשוט שתי כפות הידים בעת הברכה, כמי שרוצה לקבל בהם איזה דבר, והוא לרמוז קבלת הטהרה בהם, (וכמ״ש רבינו ז״ל בשער הכוונות ועולת תמיד). [באו״ח שם ה״ד]

ועניין זה של שפשוף ידיו והגבהתם, יעשה אחר הנטילה, שאז יש לו לברך ״על נטילת ידים״, קודם שינגב ידיו, וכמבואר לקמן בהלכה ט׳.

Procedure after pouring the water

6) According to the Kabbalah, after pouring the water over the hands three [or four] times, one must rub each hand on the other [alternately] three times. While doing this, one's fingers should be held straight and pointing upward, and not bent over. After this, one must raise one's hands to be level with one's head, or at least up to one's face level, while keeping the fingers pointing up. Holding them in that position, one recites the blessing of *al netillat yadayim*, thus giving purpose to the act of raising the hands. The hands must not be lowered until one completes the blessing. The word *netilla* used in the blessing means "raising," referring to the mitzvah of raising one's hands to recite the blessing. For this reason our Sages chose this word for the blessing rather than *al rehitzat* (washing of) *yadayim*.

According to the Kabbalah, it is important to hold one's arms in such a way that, when the hands are raised, the elbows are in front of one's chest rather than at one's sides. This corresponds with the kabbalistic interpretation of the verse (*Melakhim I* 7:25), "וְכָל אֲחוֹרֵיהֶם בָּיְתָה – the back side of each one faced inward." Also, while reciting the blessing one should spread open the palms of the hands as if one is about to receive something. This alludes to gift of spiritual purity that one can receive through following this procedure.

To recap, after pouring the water on one's hands, one should wipe the hands on each other, raise them to the level of one's head and recite the blessing. All this is done before one begins to dry the hands, as explained below in halakha 9.

ז. יש נוהגים לומר פסוקים בשעת נטילת ידים שחרית, כגון פסוק "שאו ידיכם קודש וברכו את ה'", "ואשא כפי אל מצוותיך אשר אהבתי". (בית עובד נט"י אות ד). אולם להלכה יותר נכון שלא לומר פסוקים כיון שעדיין לא בירך ברכות התורה (כמבואר בש"ע סו"ס מו). [ע"ע הלכה ברורה עמ' סח]

ח. מי שיש לו מכה על ידו אחת, והיא מכוסה בתחבושת או בגבס, נוטל ידו הבריאה בלבד, וראה לקמן הלכה י"א.

ברכת הנטילה

ט. הנוטל ידיו שחרית, צריך לברך "על נטילת ידים" קודם הניגוב, כדי שהברכה תהיה "עובר לעשייתן", וכדין נטילת ידים שלפני הסעודה. וגם רבינו האר"י ז"ל סובר כן, שראוי לברך קודם הניגוב, מפני שהרוח רעה נעקרת ומסתלקת לגמרי לאחר נטילת ג' פעמים.

אולם אם אינו יכול לברך על נטילת ידים שחרית בבית, מפני שאינו נקי, והברכה צריכה להיות במקום טהור, שנאמר "והיה מחניך קדוש", יברך לאחר הניגוב, ויסמוך בזה על מה שכתב מרן החיד"א בשם מהר"ם ניגרין, שאין הרוח רעה של שחרית סרה מעל ידיו עד לאחר הניגוב, וכן דעת אחרונים

Reciting verses before the blessing

7) Some people have the custom of reciting pertinent verses while they perform *netillat yadayim* in the morning. Examples are (*Tehillim* 134:2), "שְׂאוּ יְדֵיכֶם קֹדֶשׁ וּבָרְכוּ אֶת ה' – Raise your hands in sanctity and bless God," and (*Tehillim* 119:48), "וְאֶשָּׂא כַפַּי אֶל מִצְוֹתֶיךָ אֲשֶׁר אָהָבְתִּי – I raise my palms toward Your mitzvot out of love." Most *Poskim* frown upon this practice, however, since at that point the person has not yet recited the blessing for Torah study.

Bandaged hand

8) If one hand is wrapped in a bandage or a cast, that person should perform *netillat yadayim* on the hand that is not wrapped up. See below in halakha 11.

Al Netillat Yadayim

When to recite the blessing

9) When performing *netillat yadayim* in the morning, one should recite the blessing of *al netillat yadayim* before drying the hands so that one fulfills the principle of *over la'asiyatan* – reciting the blessing before completing the act of the mitzvah. The same rule applies to the mitzvah of *netillat yadayim* before eating bread.

The Arizal concurs with this ruling. Although the kabbalists forbid reciting a blessing while the one's hands are contaminated with harmful forces, those forces are dispelled immediately after the person pours water over his hands three times, even before he dries his hands.

Our Sages taught that one may not recite blessings or engage in Torah study in a place where human waste products are visible or if the odor of such products is noticeable. They based this halakha on the verse (*Devarim* 23:15), "וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ – Your camp must be a holy place." If someone cannot recite the blessing in the location where he performed